

Govor predsednika vlade Cvetkoviča v Skoplju

„Vsa skrb je posvečena obrambi naše domovine“

Skoplje, 15. oktobra. j. Pri nedeljskih slovesnostih v Skoplju, pri katerih so blagoslovili nova jadralska letala, je imel za vojnim ministrom Milanom Nedičem govor tudi predsednik vlade Dragiša Cvetković, ki je med drugim rekel tudi naslednje:

Današnji dan smo posvetili našemu nebu in sicer tu na jugu v prestolnici Dušanovega carstva. Mi smo z vzhlenjem danes gledali našo mladino, ki je pripravljen v danem trenutku, ko bi domovina zahtevala, žrtvovati se do zadnjega in varovati našo narodno nebo. Mi verujemo, da bo naša mladina na tej poti uspela in dala tisto, kar so rodovi prejšnje mladine s skupnimi žrtvami dali domovini v časih njenega ustvarjanja.

Storili smo zelo odločen in velik korak tedaj, ko smo pred pol drugim letom ustvarjali podlagi za sporazum Srbov in Hrvatov za skupno življenje v naši lepi jugoslovanski domovini. Če smo se za trenutek ustavili in nismo do konca izvedli one velike politike, ki naj bi prinesla popolno ureditev naših notranjih razmer, v zadovoljstvo vseh državljanov vseh pokrajin, smo to sto-

rili samo za trenutek, ker smo smatrali, da je v današnjih razmerah predvsem treba obvarovati notranji mir, opustiti vsa notranja vprašanja in posvetiti vso skrb temu, da ohranimo to, kar smo si s težko muko pridobili, da ohranimo našo neodvisnost, da ohranimo našo domovino.

Danes moramo predvsem računati na to, da bo narod zadovoljen, država pa trdna in močna. Današnje razmere imperativno zahtevajo, da gospodarske in socialne reforme dajo narodu popolno zadovoljstvo. Upoštevati moramo, da je danes največje in najtrdnjše orožje občutek državljanov, da je na svoji lastni zemlji zadovoljen, občutek, da je to njegovo, da mora to varovati in braniti. Vsem drugim vprašanjem, vsem drugim koristim, vsem drugim željam bomo lahko zadostili, če imamo to, kar je temeljno — svojo domovino.

Tu na jugu se je ustvarjala naša zgodovina. Mi smo po neštetihih žrtvah tolikokrat na političnem, diplomatskem in vojnem polju reševali in odločali usodo teh krajev (burno odobravanje). Ti kraji so bili naši. Tu so živeli naši dedje. Od tu smo črpali vse svoje nacionalne navdihe. V teh krajih smo se borili, v teh krajih smo umirali.

Ljubljana od včera do danes

Kislo jesensko vreme se je napravilo. Nalivov ni, toda po ves dan gre droban dež. Taki dnevi nas navadno obiščejo pred Vsemi svetimi. Nebo je čez in čez enakomerno sivo. Ponoči navadno dež malo poneha, jutraj pa spet začne in gre z majhnimi presledki ves dan. Že v soboto je bilo tako, potem v nedeljo in včeraj. Pa tudi danes smo se zbudili v pustem, deževnem jutru. Ves dan bo tak — kakor kaže. Prejšnja leta si je večkrat zaželel, da bi krenil kam na deželo ob takem vremenu — »gledat, kako umira priroda« — kako pada listje z dreve, se gozdovi in polja skrivajo v mokro meglo in se zamajajo pri tisočih opralkah, ki se jih je treba izbežati še pred zimo. Res, včasih je bil ta čas idiličen, nekaj poetičnega je ležalo nad podeželsko jesensko pokrajino. Človeku je veselo zaigralo srce, ko je stopil iz mesta ven, pa so ga pozdravili povsod na vaši izpod streh rumeni koruzni storži. Danes pa se je vse spremenilo. Za idilo nimamo več smisla, vse preveč resen je postal čas. Vsi se zagrebamo v skrbi pred jutrišnjim dnem, vsi razmišljamo, kaj nas še čaka. Tudi kmet s skrbjo gleda v bodočnost. Prav nič rožnata se ne četa. Zato letos ljudje nimajo smisla za poetičnost take deževne, meglene jesenske pokrajine, vse preveč jim prihaja na misel, da bo za njo prišla zima, ki bo prinesla še markikansko bridkost.

Kolesa in drugo

Rdeče pleskano moško kolo znamke »Torpedo«, 1500 dinarjev vredno, je bilo ukradeno v noči na 5. oktobra. Francu Belicu.

Črno pleskano moško kolo, ki je imelo tudi električno dinamsko svetilko in je bilo 1000 din vredno, je bilo v Beethovnovi ulici izpred Mestnega gospodarskega urada ukradeno 10. oktobra Ivanu Zigonu.

Zensko, črno pleskano kolo z izredno velikimi blatniki in brez zaščitne mreže, je bilo dne 10. oktobra ukradeno na Mestnem trgu izpred trgovine Krisper Angeli Tomšičevi.

Iz stanovanja Julke Kezeletove na Jegličevi cesti št. 10, je bilo dne 8. oktobra ukradeno naslednje: zlata ovratna verižica z obeskom, trije zlati prstani z rubini in srebrna moška verižica. Vse skupaj je bilo vredno 1000 dinarjev.

Skoraj novi zimski temnosivi moški plašč in skoraj novi svetlosivi površnik s sivo podlogo, v skupni vrednosti 2700 din — to dvojje je bilo ukradeno 10. oktobra v Hrenovi ulici št. 16. na škodo Cirila Bitenca.

Zepna moška srebrna ura s pokrovanim obeskom, 450 din vredna, je bila 10. oktobra ukradena na stavbi Pokojniškega zavoda za Šubičevu ulico. Ura je bila ukradena iz suknjiča Milanu Okornu.

Marmornata bela plošča v velikosti 40x45 cm, z napisom »Družina Lovrine« je bila v času od 25. septembra pa do 9. oktobra ukradena z groba na pokopališču. Plošča je bila vredna 250 din. Oškodovan pa je Ivan Bon.

Osem praznih vreč, 120 din vrednih, je bilo 9. septembra ukradenih iz drvarnice Franciške Groseljve na Dunajski cesti št. 62.

Pozabljenost in smola

Za vsak mesec policijska uprava v Ljubljani izdaja poseben seznam, v katerem navaja izgubljene in najdene predmete. V tem seznamu za pretekli mesec najdemo naslednje reči: večje in manjše bankovce, zapadne verižice, damske in moške ure, denarnice z manjšimi zneski, jopice, dežniki, knjige, rokavice, žarnice, vijolice v etuiju, poslovna knjiga, čevlji, suknjiči, hlače, srajce, kopalne hlače, predpasnik, kape, samovoznica, zapadne, torbice, listnice, legitimacije, taške, pasovi, usnjen se-dež, usnjen kovčeg in — psica volčje pasme.

Podoben seznam pa pošilja upravi ljubljanske policije tudi železniška direkcija za vsak mesec. Tako so bili septembra meseca najdeni v železniških vozovih naslednji predmeti: bankovci, torbica, ure, moški, ženski, otroški in vojaški plašči, peletine, jopice, suknjiči, klobuki (kar 28 jih je bilo, ženska pa samo 2), dežniki, palice, rokavice, slamniki, kovčki, aktovke (17), nahrbtniki, zavrtki z obleko in perilom, zavitek z volno, železne palice za okno, vrči za mleko, gumbi, očala, galoše, plašči za kolo, šali, umivalna skleda, oficirsko bodalo, vojaška platnena torba, kolesne črpalke, pralna deska (1), sandale, ženski čevlji, košarice, turistovski cepin, bareta, nahrbtniki, sveže klobase in tudi harmonika (1). Presneto pisan Babilon kajne? Človeška pozabljenost je velika.

Dobili smo predsednika prehranjevalnega odbora

Ban dr. Natlačen je zdaj imenoval bivšega ministra g. Franca Snoja za predsednika novega ustanovljenega posebnega banovinskega prehranjevalnega odbora v Ljubljani. Hkratu pa je ban dr. M. Natlačen imenoval tudi podpredsednika prehranjevalnega odbora, in sicer našega znanega kmetijskega strokovnjaka in šefa kmetij, odseka inž. Lambertha Murija. Svoji službini mesti sta gg. predsednik in podpredsednik že prevzela.

Besede kralja Aleksandra I.

Danes smo prejeli izredno lično knjižico »Besede kralja Aleksandra I.« To je tretji zvezek Dobrovoljske knjižnice. V njem je zbral dragoceno gradivo vojni prostovoljec Rajko Pavlin. Knjižica obravnava vsa važnejša poglavja iz življenja kralja — Mučenika, njegova dejanja in njegove besede. Snov je razdeljena zelo pregledno in je tudi okusno ilustrirana. Knjižica sama se deli na štiri zaglavja s podrobnimi, številnimi odstavki: Besede vojskovodje, Besede kralja — državnika, Besede narodnega vodnika in Čuvar Balkana — vojak miru.

Lepo delo toplo priporočamo v nakup ne samo vsem rodoljubnim organizacijam, ampak tudi vsem zavednim Slovincem in Jugoslovancem. Kljub temu, da je knjižica zelo lepo opremljena in da šteje svojih 140 strani, je cena zelo nizka — 10 din. Naročiti jo je pri Okrajni organizaciji vojnih prostovoljcev v Ljubljani, Franciškanska ulica 10.

Zahtevajte povsod naš list!

Prekmurski vinogradniki so letos potrti
Letina je zelo slaba, le samorodnice bodo nekaj več obrodile

Kadar govorimo o prekmurskih gorcih, predvsem mislimo lendavske gorice, čeprav s tem nehoti delamo majhno krivico goričkim vinogradom, kjer nekateri vinogradniki pridelajo prav dobro kapljico. Seveda to kapljico pridelajo le vinogradniki, ki imajo v svojih vinogradih žlahtno trto, dočim je danes še večina goričkih gričev posejana s samorodnicami, katerih trta daje sicer močno vino, ki pa človeško pamet včasih obrne popolnoma narobe, posebno kdor te dobrote ni vajen.

Trgatev, ki je največje veselje vinogradnika, je v teku. Toda letos so vinogradniki nekam tihi in potrti, nič ni slišati veselega vriska, ki se je druga leta razlegel daleč po gorcih, le klopotec enakomerno udarja svojo

Avtoritarna načela v hrvaških zaščitnih organizacijah

Zagreb, 15. oktobra. t. j. Kakor javlja zagrebsko časopisje, je bila te dni izvedena popolna preosnova zaščitnih organizacij Hrvaške kmečke stranke, in sicer kmečke zaščite in meščanske zaščite. Obe organizaciji sta se doslej že večkrat pojavljali, bodisi kot pomožni policijski organi pri čiščenju mest in večjih krajev raznih temnih elementov ali pa pri onemogočanju političnih nasprotnikov, ki bi radi prekrucili sedanji red na Hrvaškem. V vodstvu Hrvaške kmečke stranke pa so že dalj časa pripravljali preosnovo teh dveh zaščitnih društev, ki štejeta okrog 180.000 članov. Preosnova naj bi dala vodstvu stranke večji vpliv na vodilni kader zaščitnih organizacij. Vemeljno načelo preosnove je bila večja avtoriteta dr. Mačka in njegovih političnih sodelavcev pri organizaciji. Poslej je dr. Maček absolutni gospodar obeh organizacij in tudi

vrhovni poveljnik. Njegov namestnik je podpredsednik HSS inž. Košutić, ostali red poveljnikov pa izpolnjujejo voditelji HSS po vrsti po svojem položaju v stranki. Vrhovni poveljnik imenuje vse okrajne poveljnike obeh zaščitnih organizacij. Preosnova je bila izvedena zato, da bi lahko očistili vrste vseh vsiljivcev in nedobrodošlih ljudi, ki so iskali v stranki zgolj koristi, ne pa dela. Pravila zaščitnih organizacij pravijo, da se mora vsak zaščitnik posvetiti borbi za ohranitev ustavnih pravic Hrvaške, za pobijanje prevratniškega, hrvaškemu kmečkemu gibanju nasprotnega in protizakonitega ter na splošno rušilnega delovanja ter izkazovanja pomoči ljudstvu ob priliki elementarnih nesreč, kakor so poplave, požari in podobno.

Vidimo torej, da je bila hrvaška zaščita preosnovana v celoti po avtoritarnih načelih.

JRZ v Skoplju

Skoplje, 15. oktobra. Včeraj popoldne je zborovala v Skoplju banovinska JRZ za vardarsko banovino. Na zborovanju je imel predsednik vlade Cvetković daljši govor, v katerem je očitno našel zunanjo politiko in notranjepolitični položaj. Govoril je tudi o vseh gospodarskih ukrepih vlade. Po njegovem govoru je bila sprejeta resolucija, v kateri člani JRZ pozdravljajo in odobravajo zunanjo in notranjo politiko vlade posebej pa politiko sporazuma. Pozdravljajo tudi gospodarske in socialne ukrepe vlade, posebej pa ukrepe za pravilno preskrbo prebivalstva s hrano. Želijo si, da bi vlada ohranila enotnost gospodarskega področja in s podporo vseh gospodarskih činilcev ohranila pri nas gospodarsko ravnotežje. Banovinski odbor je prepričan, da se bodo rodile srečne posledice za našo državo, če se bodo vsi v svojem delu opajali ob načelih, katerim je srbski vojak v svoji borbi leta 1912 položil temelj. Dalje pravijo, da se čuti južna Srbija trdno povezana z ostalo Srbijo in našo domovino Jugoslavijo. Končno prosijo zborovalce, naj bi vlada dosledno politiko v vsakem pogledu nadaljevala in povsod čuvala koristi naroda.

Murska Sobota

Ker je bil oblečen v maškaro, je dobil nož v rebra. V vasi Trnje so pri neki hiši praznovali poroko. Poleg povabljenih gostov so proti večeru prišle tudi maškare, ki so hotele običajno veselje še bolj poživeti. Gostje so jih nekaj časa gledali in pustili, da so plesali. A tega plesa ni bilo konec in maškare niso hotele iz hiše. Nazadnje so jih morali s silo vreči iz hiše, pri čemer je neki mladi fant, ki je bil oblečen v maškaro, dobil nož v rebra. Torej v maškare ni dobro biti oblečen.

Ciganom je bil ukraden denar. Ko so blagoslovili petanjski most, sta v bližini mosta na nekem travniku postavila svoj vrtljak cigana Cener Ivan in Marija. Zvečer, preden sta legla k počitku, sta prešlela zaslužek, ki je znašal 370 din. Cigan je nato v svoji uti obesil površnik, v katerem je bil tudi zaslužek. Drugo jutro, ko se je prebudil, je videl površnik na klopi, toda zaslužek prejšnjega dne je izginil. Cigan sumi, da mu je nekdo s palico snel površnik, ki je visel na žebliju, in si denar prilastil. Vprašanja, kdo bi mogel to storiti, najbrž ne bo težko rešiti, ker nihče ne ve, kako daleč sega cigansko tovarstvo.

Belgrajske vesti

Belgrad, 15. okt. m. V nedeljo je bil izredni občni zbor delniške družbe, ki ima v Belgradu znano kavarno »Ruski car«. Na običnem zboru so vse delnice te družbe prešle od dosedanjega lastnika Juka Ratza v srbske roke.

Skoplje, 15. okt. m. V Skoplju je včeraj izšla prva številka novega dnevnika, ki nosi naslov »Glas Jugac«. Lastnik lista je bivši poslanec Michael Krstić in časnikar Todor Manević.

pesem. Nič ni vesela trgatev, saj je trta slabo obrodila. Že dolga leta vinogradniki niso imeli tako slabega pridelka. Zavoljo lanske letine hude zime je trsje pozeblo, nekaj je uničila peronospora in še tisto, kar je na trsu, ne more zaradi slabega vremena dozoreti. Vinogradniki se pritožujejo, da ima vinski mošt zelo malo sladkorja, temu primerno bo potem tudi vino, čeprav je dovoljeno sladkanje. Ker starih zalog vina ni, letošnji pridelok pa bo pičel, je cena vinskemu moštu nasproti preteklim letom zelo visoka, saj danes vinogradniki prodajajo vinski mošt po 5—10 din, pa tudi dražje. Posledica slabe letine bo drago vino in bo marsikateri prijatelj vina moral v današnjih razmerah svoj obrok zmanjšati.

Ranjeni in ujeti srbski hajduk Gligorijević je na zasliševanju izdal celo vrsto svojih pomanjancev, ki so ga podpirali skozi deset let njegovega hajduškega življenja. Gligorijević pritožuje, da je bil vseh podrobnosti o stikih s svojimi pomagači, katerim je dajal naropan denar in jih s tem prisilil, da so mu dajali skrivališče in da so ga stalno obveščali o zasledovalcih in orožnikih. Med drugim je Gligorijević izdal kot svojega pomagača tudi bivšega narodnega poslanca Živojita Jevtiča, ki je bil za poslanca izvoljen l. 1931 in 1935. Gligorijević je rekel, da je Jevtiča poznal še iz prejšnjih časov, ko sta bila skupaj priista ene stranke. Pozneje, ko je bil hajduk, pa se je z Jevtičem večkrat dobil in prejemal od njega denar na posodo. Še pred mesecem je Jevtiča srečal in mu izročil več obveznic vojne škode rekoč, naj jih proda, si pridrži dolžni znesek, ostalo pa naj mu spet vrne. Jevtič je obljubil, da bo tako storil. Ko so pa soočili Jevtiča z Gligorijevićem, je Jevtič odločno zanimal, da bi sploh kdaj imel s hajdukom nepošteno poslo. Toda hajduk je trdno vztrajal pri svojih izpovedih. Poleg Jevtiča je bil aretiranih še mnogo kmetov in drugih pomagačev. Gligorijević bo za svoje zločine nedvomno obsojen na smrt. Sicer pa je bil že pred desetimi leti obsojen na smrt in je že ta obsodba izvršna.

Van Vyke Mason
Pajk z Zlate ceste

»To zavisi od različnih stvari...« Catleen je zapazil, da se je Johnovo obnašanje izpremenilo in da je njegov glas postal negotov.

»Od česar to na primer zavisi?« je vprašal policista s segurnim glasom.

»To zavisi od tega, kaj mi boste povedali, s čim ste se bavili zadnjih pet minut,« mu je odločno rekel Catleen.

Smeh Johna Buntona je bil zelo prenežen. Catleen je takoj uvidel, da je zelo bladen in neusmiljen človek, katerega niti pogled na mrtveca ni spravil iz ravnotežja.

Rekel je policijskemu nadzorniku: »Če Vas to zanima, g. inspektor, bil sem v svoji sobi in takoj nato sem prišel sem. Poslušajte! Štali boste še isto ploščo, ki sem jo dal na gramofon, preden sem skočil iz sobe, ko sem zaslišal strel.«

»Brez dvoma, dober dokaz, da niste bili prisotni pri umoru,« mu je odvrnil Catleen.

Dora Dabrey je nenadoma skočila s svojega prostora.

»Kam hočete, gđ. Dabrey?«

Medtem ko je čakal na njen odgovor, je zaslišal iz sosedne sobe ravno konec neke zelo razširjene moderne pesmi. Prekinjenje na gramofonu je kazalo, da je v prav tem hipu bila plošča do konca odigrana. Brez dvoma, da se je dokaz Johna Buntona zdel zelo verodostojen. Nato se je obrnil k bolničarki:

»V kopalnici sem polnila steklenico s toplo vodo,« mu je nežno odgovorila. »Za boga, gospod inspektor, ker bo sicer našel v kopalnici poplavo.«

Njen obraz je že dobil svojo prirodno barvo in hitro je stekla proti vratom. Toda Catleen ji je zastavil pot.

»Oprostite,« ji je rekel vljudno in odločno. »Rad bi videl to kopalnico.«

Ko je vstopil v kopalnico, je na svoje veliko presenečenje res videl prazno steklenico v umivalniku, ki je bil že ooln in je voda začela teči iz njega. Trditev bolničarke, da bo našla v kopalnici poplavo, če se bo nhoti, je bila očitno resnična.

Vendar to Catleena ni prepričalo. Dokazi Johna Buntona in bolničarke o nesodelovanju pri umoru so bili preveč nezanesljivi, da bi mogli biti resnični. To vse je bilo zelo sumljivo. In tudi sam ta strel, ki je bil nehoti ustrelen in ta dva dokaza, vse to je bilo tako verodostojno, a ne prepričevalno.

»Ali ste se sedaj prepričali?« ga je užaljeno vprašala bolničarka. Njene oči so se svetile od jeze. »Vi ste prav gotovo mislili, da sem se vam lagala.«

»Na žalost ne morem tega zamikati,« ji je rekel Catleen s tako iskrenim glasom, da se je njena jeza takoj poglobila.

V tem trenutku se je začelo glasno zvonjenje iz one sobice, ki je bila pripadala Kellyju.

»Kdo je to?« je ostro vprašal John Bunton.

»To je dr. Lose,« je odgovorila bolničarka. »Ravnokar prihaja na običajno vizito k gospodu Buntonu. Ali ga smem spustiti v hišo?«

»Se razume! Zakaj neki ne?« je odgovoril Catleen. »Ravno prav prihaja. Prosim Vas, oprostite mi za trenutek! Iz Kellyjeve sobe moram nekaj telefonirati.«

V sobi je bila pred telefonskim aparatom sa o ena naka miza, ki je bila edina oprema v njegovi sobi. Telefonsko je poklical policijsko direkcijo. Z mirnim glasom je na kratko in stvarno sporočil poslednji dogodek. Nato je zahteval, da ga zvežejo z njegovim oddelkom.

»Da, narednik, rekel sem »mrtev,« je ponovil v telefonu. »Poslušajte sedaj dalje: potrebni so mi štirje ljudje, predvsem Mac Nalty, Croncy in policijski zdravnik. Hišo boste lahko našli. Stoji prav na koncu Wheelow Roada. T je velika kamnita stavba, ograjena z visokim zidom.«

Ko je spustil slušalko, je zaslišal glas razburjenega Rogera Buntona.

»Kdo je to?« Ne spustite ga, za boga, ne spustite ga!«

»To je samo dr. Lose,« je zaklicala Dora Dabrey. Njen glas je bil miren. Hotela je pomiriti tudi Buntona.

»Umirite se vendar,« se je začel Grea-

berjev glas. »Ako tega ne želite, ga soloh ni treba sprejeti...« Njegov glas se je izgubil.

»Ne, nečem ga videti! Sploh nikogar nečem videti! Jaz sem čisto iz sebe!«

Ko je Catleen prišel mimo stonišča, je videl, da je na stopnicah zagorela rdeča svetilka kot opozorilo na ono nesrečno stopnico.

»Roger je nočjo precej razburjen,« je rekel John tako ravnodušno, kakor bi govoril o vremenu. »Prav nič se ne bi čudil, kapetan, če bi se etanj« mojega brata poslalo.«

Dora Dabrey je šla mimo s svojim običajnim nasmehom v Kellyjev sobo. Catleen je hotel iti za njo, toda naka roka ga je zadržala. To je bil John Bunton.

»Jaz mislim, kapetan,« mu je nankrat rekel John z enako, »da morate o tej hiši še nekaj vedeti.«

»In to?« Catleen je bil radoveden, kaj mu bo John povedal in koga je on osumil.

»Pazite malo na dr. Loseja! On je zelo potuhnen. Meni ne ugaia način, kako bi vedno opazuje Rogera. Podobno je črnemu »ačku, ki se igra shipotizirano miško. Sicer ga pa »ami opazite in videli boste da imam prav,« je dodal na koncu.

Ko je šel za Johnom, je Catleen opazil, da postaja vedno bolj nemiren. V tej hiši je bilo samo sumničenje. Povsod same sence, a nič otipljivega. Ali je Roger Bunton samo nervozen bolnik, katerega je grizla vest zaradi raznih zločinov, in mu zaradi tega napolnjevala domisljijo z najrazličnejšimi nevarnostmi? Ali pa je Roger Bunton, lastnik tolikih, sumljivih milijonov zares bil podoben miši, zaprti v sobi z mačkami, ki so se prepirale zaradi plena?

Glasno trljanje na vratih je kazalo, da hoče dr. Lose na vsak način priti v hišo. Njegovo razbijanje je bilo polno samozavesti in gospodstva. Pa vtis, ki ga je Catleen dobil od samega njegovega trkanja, je potrdil tudi njegov vstop.

Profesor George Lose je bil očitno uverjen o veliki važnosti svoje osebe in o veliki eleganci svojega nastopa.

(Dalec prih.)

Walter Winchell — »Rooseveltova opora št. 1.«

Najbolje plačani ameriški časnikar, ki ima največ prijateljev, pa tudi največ sovražnikov

Vsak teden je gotovo en dan, ena ura, ali vsaj četrt ure, ko vsak Amerikaneček čaka na nekaj s prav takšno nestrpnostjo kot recimo šolarji pričakujejo nedelje ali kot lačni vojaki kosila — četrti ure vsak teden, ko 120 milijonov Amerikancev pozabi za trenutek na sedanje viharne čase, na najraznovrstnejše proslave in celo na bližajoče se predsedniške volitve. V trenutku, ko se začnejo te četrt ure, prenehajo vse razprave, služkinje opuste svoje posle, telefonisti prekinejo zveze ter si prižgo cigarete. Za trenutek opuste svoje delo in se vsedejo k radiu, in celo predsednik Roosevelt preneha sprejemati v avdienco, odpre svoj radijski aparat in se z zadovoljnim nasmehom na licu vsede v svoj naslonjač.

Vsi z nestrpnostjo pričakujejo, kdaj se bo v zvočniku oglasil mož, ki ga danes v Ameriki tako zelo obožujejo, na drugi strani pa tudi sovražijo. Mož, ki na njegova poročila v ameriškem časniku vsak teden vsaj četrt ure s tolikšno nestrpnostjo čaka toliko milijonov Amerikancev, se imenuje Walter Winchell, po poklicu časnikar. To je obenem tisti človek, ki je v Ameriki najbolj plačan za svoje delo, mož, ki uživa pri vseh tolikšno priljubljenosti, na drugi strani pa osebno, ki ima danes v vseh Združenih državah skoro gotovo največ sovražnikov. V četrti ure, kar morda govori v radiu, zasluži pet tisoč dolarjev, vsaj plačajo mu jih toliko, pa če jih zasluži, ali ne. Da, približno trideset tisoč dolarjev v bori četrti ure! Kdo bi se mogel z njim primerjati!

Najslavnejši časnikar — največji samotarec

Med vsemi časnikarji je v Ameriki najslavnejši, skoro gotovo pa tudi najslavnejši na vsem svetu. Je pa tudi menda največji cinik. Na drugi strani pa menda tudi tolikšnega samotarca ni nikjer več med civiliziranim svetom. Šele pred nekaj dnevi se je temu človeku, ki si je pobral toliko najrazličnejših rekordov, in zaslovel po njih morda bolj kot učeni astronomi ali diplomati, posrečilo pridobiti si ime, kakršnega nima nihče drugi, najvišji naslov »Rooseveltova opora št. 1.« v sedanjem njegovem volivnem boju, ko gre za to, kdo bo bodoči ameriški predsednik, ali spet Roosevelt, ali pa morda njegov najresnejši tekmeec Willkie. In vprav zaslug Walterja Winchella je morda, da se je Roosevelt še tretjič odločil kandidirati za predsednika USA.

Ta sloviti, toliko priljubljeni in obenem tako zelo osovraženi Walter Winchell je zdaj star približno petdeset let. V obraz je košen in kadi neprenehoma. Na videz je čudovito podoben nekdanjemu newyorškemu županu Jimmy Walkerju. Njegovi starši so bili zelo siromašni in stanovali v umazanih prostorih v Harlemu, v tistem newyorškem mestnem okraju, kjer prebivajo črnci. Malo je tako obubožanih, tako bednih ljudi, ki jim ne preostane ničesar drugega, kot da gredo stanovat

med te zamazane ulice Harlema, kjer je vse črno, celo stražniki, in kjer sta edina dva civilizirana Pere Divin in znani boksač Joe Luis.

Pustil je petje in postal časnikar

Svojo kariero je začel kot nekaj narodni pevec, ki je hodil iz kraja v kraj in prirejal »koncerte« po deželi. Ker pa je bil izredno bistroumen in tudi za pisanje nenavadno nadarjen, je kmalu spoznal, da morda ne bi bilo napačno zanj, če bi si sčasoma izbral kak drug poklic. Začel je pisati in je brž postal časnikar, ki je vzbudil povsod veliko pozornost. Njegovi prvi članki, ki jih je začel objavljati v časopisu »Graphic«, niso navdušili samo preprostega občinstva, pač pa so postali zelo pozorni nanje tudi »višji krogi«.

Dopisnik 166 časopisov

Kmalu je sklenil z njim pogodbo tudi znani ameriški časopisni magnat Hearst. Odslej je pisal svoje članke v »Mirror« in razen tega še v 165 drugih ameriških časopisih, ki stoje pod Hearstovim nadzorstvom. Vsak dan je Winchell objavljaj svoje članke na istem mestu v listih. Milijoni in milijoni bralcev so nestrpnno pričakovali dan za dnem, kaj bodo novega brali izpod peresa tega slovitega časnikarja. V pravem tonu je znal prikazati vse, česar koli se je pri dopisovanju lotil. Njegova beseda teče gladko, naravnost zapeljivo. Zna biti kratek in krepek in izrazu, na čudovit način zna popisovati gangstrske dogodivščine, da jih ljudje v eni sapi požirajo, zna se živeti v vlogi zaljubljenca ali pa strogega, mrkega in neizprosnega moža, zna pa biti tudi šalivec. Kmalu je iz časopisov izginila njegova stalna rubrika. Winchellovi članki so začeli zavzemati najvidnejša mesta na prvih časopisnih straneh in so jim razvajeni bralci začeli posvečati med vsemi največjo pozornost. V tem oziru lahko rečemo, da si je Walter Winchell Ameriko res osvojil s svojim izrednim načinom pisanja. In ko bo ta mož nekoč umrl, ali ko bo vsaj prenehal pisati, bo del ameriške javnosti resnično žaloval za njim.

S čim se je najbolj proslavil

V naslednjem naj navedemo nekaj primerov, s čim se je Winchell še prav posebno odlikoval: Bil je prvi, ki je v časopisu sporočil, da so prijeli ugrabitelja Lindberghovega otroka, Hauptmanna. Bil je zraven, ko so aretirali Sermacka, razbojnika, ki je umoril bivšega župana iz Cikaga. Sloviti gangster Lepke je imel dolgo časa za norca vso policijo v Združenih državah. Winchell je odkril njegovo skrivališče. Šel je tja in se z razbojnikom celo razgovarjal, ne da bi bil ta količkaj zaslutil, da je v družbi z najnevarnejšim človekom. Potem pa je Winchell lepo obvestil policijo, ki je razbojnika hitro ukenila. Manj upanja na

Ko je Bolgarija dobila od Romunije nazaj južni del Dobrudže, je te kraje obiskal tudi bolgarski vojni minister Daskalov. Dekleta iz Dobrudže so ga po starem bolgarskem običaju ognile v krasno izdelano narodno vezenino.

uspeh je imel v nekem drugem primeru, tedaj, ko je imel opravka z razbojnikom Collom. Zvedel je, da se je Coll zatekel v nek zakotni hotel. Brž je bil tam, našel pa je Colla mrtvega. Ubil ga je član neke druge razbojniške tolpe, ki je s prvo nekako tekmovala. Hitro je napisal članek za časopis in ga odposlal. Medtem pa ga je že klicel nekdo po telefonu in mu njegovo veliko presenečenje sporočil:

»Morilec Colla sem jaz. Če boš sporočil časopisu kakšne podrobnosti o tem, kar si videl, bom umoril še tebe.«

Winchell je hitro stopil v stik z uredništvom lista, kamor je bil pred kratkim poslal svoj članek o tem dogodku. Hotel je preprečiti še v zadnjem trenutku, da bi članek izšel, ker se je le nekoliko bal, da neznane ne bi ubil še njega. Toda bilo je že prepozno. List je že izšel. Raznašaleci so kričali po ulicah. Winchell pa se je zaprl doma v sobo. V tem, gotovo ne prav prijetnem položaju, se je obrnil na voditelja neke razbojniške tolpe, s katerim se je bil tudi nekoč seznanil, da bi morda on preprečil kaj hujšega. Ni znano, ali je pri njem kaj dosegel, ali ne. Le to pravijo, da si ves mesec ni upal drugače na cesto, kakor v družbi večje skupine otrok. Pri takšni priliki se je njegovo bistro oko oziralo na vse strani, če ne bi morda opazilo kaj sumljivega, njegovo uho pa je napeto poslušalo. Tudi samokres ni nikdar pozabil vzeti s seboj. K sreči pa je bil Collor morilec kmalu prijet. Winchell pa tako tudi resen večnega strahu, kdaj mu bo sredi ulice kdo skočil za vrat.

Povsod ima svoje oči in ušesa

Povsod ima Winchell svoje ljudi, ki ga obveščajo o dogodkih. Ni ga skoro dogodka, kjer ne bi bil on ali vsak kdo od njegovih ljudi zraven. Izve hitro za vsak škandal, podrobno pozna vse lepe in nelepe zgodbe svojih sovrstnikov ter življenje v bogatih »visokih krogih«, nič manj pa tudi bedne razmere v zakotnih in zamazanih ulicah. Prodl je v vse tajne višjih krogov, celo tistih, v katerih se gibljejo ugledni državniki. Pravijo, da njegovo oko vidi po vsej Ameriki, da ni nikjer tako skritega kraja, kjer bi se dva človeka lahko kaj zaupnega pomenila, ne da bi ju poslušal sloviti Winchell. Povsod ima nastavljen svoj mikrofoni, magari med rožami na oknu. Niti kak zaljubljeni filmski igralec ne more skrivati objeti svoje ljubice, ne da bi ga pri tem Winchell ne presenetil. O vsem poroča ta mož. Vse si dovoli in tudi ve, da si sme vse dovoliti. Hudo pokritizirati si upa celo najuglednejše politične osebnosti, pri čemer tudi sam Roosevelt ni nobena izjema.

Na leto zasluži do 1.75 milijarde dolarjev!

Stalnih dohodkov ima Winchell nič koliko. Od časopisa »Mirror« prejema na teden 1.200 dolarjev, od cele vrste drugih časopisov, ki jim pošilja svoja poročila, 1000 dolarjev in od radia

5000 dolarjev. Z vsem drugim, kar še drugod zasluži, kakor na primer pri filmih, dosegajo njegovi letni dohodki lepo vsoto 20 do 25 milijonov dolarjev, kar bi danes v našem denarju zneslo 1 milijardo 750 milijonov dinarjev!

Ameriško politično življenje, ki je tako svojevrstno, tako polno najrazličnejših zanimivih dogodkov pa tudi tako tesno v zvezi z javnostjo, je Winchella popolnoma zajelo in do zadnjih moči zaposlilo. Ta sloviti časnikar piše navadno notranje in zunanje politične članke, brani Rooseveltov gospodarski načrt in sploh podpira politiko sedanjega ameriškega predsednika. Od časa do časa ga Roosevelt pokliče k sebi in tedaj imata vselej razgovore o važnih političnih vprašanjih.

Milijonar Winchell mnogo preživi po hotelih in nočnih zabaviščih. Tu tudi napiše večino svojih člankov za časopise in sicer kar na raztrgane kose papirja, na rob starih časopisov ali pa na drugo stran tiskanih sprovedov raznih prireditev.

Kljub temu pa, da ljudje tako hlastno požirajo njegove članke, ni dosti ljudi, o katerih bi lahko rekli, da ga imajo res tudi radi. Vsi tisti, ki se mu kdaj malo bolj »približajo«, se prav za prav boje, da jih ta mož, ki tako strastno išče novih presenetljivih dogodkov in seveda tudi škandalov, ne bi lepega dne zapletel v svoja časopisna poročila in tako izbral njihovo zaupljivost proti njim samim. Kadar stopi na primer v kakšno kavarno, se vse ozira za njim, ko išče mize, kjer bo lahko čisto sam. In potem bliskovito švigajo njegove oči naokrog, kakor da bi iskale novih žrtev...

Slaven je ta mož in tudi bogat, pa vendar živi kot človek, ki ga kdo neprestano preganja ali kot kak samotarec.

Njegovi pomagači — Nemi opazovalci newyorškega nočnega življenja

Ura je pet zjutraj. Nad Broadwayjem se dani. Zadnje »ponočne ptice« se počasi odpravljajo domov iz raznih zabavišč. To so veseljaki, ki se jim zjutraj ne mudi v službo, ali pa člani kakšne godbe, ki je vso noč igrala v tem ali onem zabavišču. Med njimi vidiš tudi črnce. Vsi so še v večernih oblekah.

Winchell prihaja vsako jutro ob tem času v malo kavarno na koncu Broadwaya. Klobuk si je bil potisnil malomarno na oko. Navadno naroči nek tujo pijačo, pol mleka in pol yhiskeyja. Za njim pa kmalu začno prihajati drug za drugim najrazličnejši ljudje, gledalci igralci, blagajniki iz hotelov, člani civilne policije, nameščenci s klinik, natakariji, avtoizvoščiki — sami zaupni možje, nemi in pozorni opazovalci newyorškega nočnega življenja. Ta ali oni se skloni k Winchellu, brž spregovori z njim nekaj besed ali pa mu vneto pripoveduje kakšno novo zgodbo iz ponočnega Newyorka. Winchell pazljivo posluša. Tu in tam si zapiše kakšno ime s topim svinčnikom na kos raztrganega papirja.

Neprenehoma je na preži za novimi dogodki, ki se odigravajo v skritem svetu nočnega vele-mesta. Walter Winchell, ta bogati in obenem tako ubogi Winchell si prizadeva, da bi si nabral še novih milijonov, pridobil še večje slave in morda postal še večji samotarec, ko je zdaj.

Program radio Ljubljana

Torek, 15. oktobra: 7 Jutranci pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Pleš in pesmi — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi, 13.02 Opoldanski koncert Rad. ork. — 14 Poročila — 14.15 Šolska ura: Spomini na Italijo (ga. Vida Viher) oddaja prekinjena od 15 do 18 — 18 Plošče — 18.40 Vožna poglavja iz ruske zgodovine (g. Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Gospodarski pregled (g. Drago Potonik) — 20 V narodnem vr elju. Spored slovenske pesmi in glasbe. Sodelujejo: gg. Andrej Jarc, Tone Petrovič, Avgust Stanko (harmonika) in Radijski orkester — 21.30 Lahke solistične točke (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Kvartet mandolin. — Konec ob 23.

Drugi programi

Torek, 15. oktobra: Beograd: 20.25 Kom. koncert. — Zagreb: 20 Lortzingova komična opera »Car in tesar«. — Bratislava: 20.15 Slovaške pesmi. — Praga: 21 Ork. konc. — Solija: 20.30 Vok. konc. — Beromünster: 19.40 Mozartov večer. — Stockholm - Hoerby: Peterson - Bergerjeva opera »Preroki«. — Rim-Florenca-Turin: 20.50 Ork. konc. — Sottens: 20 Shakespearjev »Beneški trgovci«.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA. YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.96 m): 2.30 in 3.50 Poročila v slovenščini.

Štirje vodilni možje sedanje Japonske: (Od leve) ministrski predsednik knez Konoje, zunanji minister Macuoka, mornariški minister Jošida in vojni minister general Eike Tojo.

James Hilton:

Zbogom mr. Chips

»Zbogom, mr. Chips!«

Izmislila si je bila zanj to ljubkavalno ime tisti trenutek, ko mu je dala roko za slovo. Chippingu se je ob slovesu stožilo, ni vedel, kaj bi. Zalostno je gledal v dekle in iskal, da bi kaj povedal. Tedaj pa se je Kati nenadoma vzela na prste in prav tako nenadoma poljubila Chippa na ustnice, potem pa se je naglo obrnila in skočila v vlak.

Chipping je obstal, kakor da ga je zadela strela, bil je ves zmeden in blažen. Zenska, sladka, mlada zenska je poljubila njega, učitelja Chippinga, starega samea!

Lokomotiva je zaživela v tretjič in vlak se je polahko premaknil. Chipping se je zdrnil, potem pa planil za vlakom in klical:

»Gospodična Kati, gospodična Kati!«

Kati se je pokazala na oknu, Chipping pa je med tekom zasoplo in razburjeno zjecljal:

»Vi... vi ste me poljubili!«

Dekle je zardelo:

»Vem, storila sem nekaj strašnega.«

»Ne, ne,« je vpil Chippis in še vedno tekel za vlakom:

»Ali bi hoteli... ali bi se... to je strašno! Zdaj se morate z mano poročiti!«

Kati se je solznih oči nasmehnila in odgovorila:

»Kaj želite tako?«

»Pa še kako!« je zavpil Chipping in toliko, da se ni prevrnil.

Vprašal je še:

»Pa vi?«

»Zelo! Zbogom, dragi!«

»Kati, oh, zdaj ne smete oditi!«

Vlak je že tako naglo drvel, da Chipping ni več lovil dekle-tovega obraza. Nazadnje se je ustavil. Na obrazu se mu je kazala huda žalost. Staefel mu je položil roko na ramo. Chipping je začel tožiti:

»Odsla je, Staefel, odsla, morda je nikdar več ne bom videl!«

Maks ga je tolažil:

»Nič ne skrbi! Gospodična Flora in jaz sva že vse poskrbela. Izbrala sva tudi cerkev, jaz ti bom pa drug.«

Chipping ga je zmeden pogledal, Maks pa se je prisrčno nasmejal:

»Kaj misliš tovariš, da sva Flora in jaz bila gluha in slepa?«

Zdaj pa do prve gostilne, da popijeva steklenico šampanjca.«

V profesorski sobi v Brookfieldu so se zbirali učitelji okoli

Ravna, ki je razburjeno vzklikal. Vzdignil je bit ravno oči z lista, katerega je bral, ter vsem razglasil novice:

»Katarina Mary, edinka pokojnega Henryja Forbesa Ellisa, se je poročila s Charlesom Edwardom Chippingom, učiteljem v Brook-

fieldski šoli!«

Soba je zahrumela od pripomb začudenih učiteljev. Nihče ni

mogel verjeti, da se je stari samec Chipping odločil za ženitev.

Prav ta trenutek je stopil v zbornico učitelj Staefel. Ker so

vsi vedeli, da je on bil s Chippingom na počitniškem potovanju,

so ga naskočili z vsemi mogočimi vprašanji. Staefel je začel pripo-

vedovati, kako se je Chipping na avstrijskih gorah v megli spoznal

s sedanjo svojo ženo. Profesor Raven je veselo zavpil:

»Gotovo je je zasnil prei, kakor se je megle vzdignila! Ti

slavni stari Chipping. Gotovo je to že starejša gospa. Kaj je tudi

ona učiteljica? Skoraj bi dejal, da je grda.«

Staefel je mirno odgovarjal:

»Poglavitno je, da ugaja Chippingu. Je dobrodušno bitje, če-

prav ima nos malo rdeč.«

»Ti ljubi Bog! Pa menda vendar ne pije?« je nekdo zavpil.

Raven in drugi so že hoteli oditi, toda Staefel jih je ustavil,

rekoč da bo Chipping zdaj, zdaj prišel, da pokaže učiteljskemu

zboru svojo ženo. Nobeden si ni tega poznanja želel in začeli so

ugovarjati, da je učiteljska zbornica zaseben prostor, kamor ženske

nimajo dostopa.

Tedaj pa so se odprla vrata in v zbornico je boječe ter z

oklevanjem vstopil Chipping.

VIII.

Učitelji so začeli vsevprek pozdravljati:

»Zivel Chipping! Čestitamo!«

Chipping je mrmral:

»Hvala, hvala. Moja žena bi vas rada spoznala. Ostala bova

samo za trenutek. Kar sem, Kati!«

Stopil je v prednjo sobo in pripeljal Kati. Vstopila je ter stala

pred učitelji lepa in z nasmehom, kakor slika. Planili so pokoneu

in se postavili togo, kakor na vojaški vaji. Chipping je predstavljal:

»To so moji tovariši, Kati, Gospod Murdoch, Raven, Porter,

Watson.«

Učitelji so se togo priklanjali in začudeno pogledovali. Kati se

je vsem skupaj priklonila:

»Ljubo mi je, da sem vas spoznala. Strašno sem se vas bala!«

Watson se je nazadnje domislil:

»Kaj ne bi sedli?«

Vsi so zdaj oživeli in pretrgali molk. Kar tekmovali so, kdo

bo prinesel stol za mlado ženo. Kati se je malo obotavljala:

»Bojim se, da vas ne bi motila v vaših zasebnih prostorih.«

Odgovarjali so ji vsi hkratu:

»Ni ti besede o tem! Ta soba ni zaseben prostor!«

»Chips mi je dejal, da je.«

»Chips?« so se začudili profesorji.

Chipsu je bilo strašno neprijetno, začel se je izgovarjati:

»Eh, to je priimek, ki mi ga je dala ona.«

Murdoch je planil in prijateljsko mahnil Chipsa po ledjih:

»Chips! To je sijajno. Kako, da se nismo na to mi spomnili?

Ali bi pili z nami čaj, gospa Chipsova?«

»O, hvala, ne bi vas hotela...«

»Ne smete oditi brez čaja. Glejte, strežnik ga že nese.«

Vsi učitelji so govorili hkratu in vsevprek. Zdaj je začela Kati: